

Article history:

Received 23 June 2025

Accepted 29 July 2025

Published online 6 November 2025

Transformational Human Resources Quarterly

Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/thr>

Volume: 4, Issue: 15, pp: 95-113

Development of a Model for Corruption Prevention in Governmental Development Projects

Seyyed Saeed Khodaparast Moghaddam¹, Hamid Rezaeifar^{*2}, Mehdi Mahmoudzadeh³, Mohammad Mohammadi⁴

1. PhD student Department of Management, B.C., Islamic Azad University, Birjand, Iran

2. Assistant Professor Department of Management, B.C., Islamic Azad University, Birjand, Iran

3. Assistant Professor Department of Management, B.C., Islamic Azad University, Birjand, Iran

4. Assistant Professor Department of Management, B.C., Islamic Azad University, Birjand, Iran

Article Info

ABSTRACT

Article type:

Qualitative Research

How to cite this article:

Khodaparast

Moghaddam, S.,
Rezaeifar, H.*,
Mahmoudzadeh, M.
& Mohammadi, M.
(2025).

Development
of a Model for
Corruption Prevention
in Governmental
Development Projects.

Transformational
Human Resources
Quarterly, 4(15), 95-
113.

Background and purpose: Corruption has emerged as a pervasive issue affecting the majority of nations worldwide. To put it differently, no country remains entirely unaffected by corruption. The objective of this research is to develop a comprehensive model aimed at preventing corruption within government agency construction projects.

Research method: The methodology employed in this research was content analysis. The participants comprised professors specializing in management, senior managers, and inspectors from various government agencies in South Khorasan, selected through purposive and snowball sampling techniques. To ensure the reliability of the data, the inter-coder agreement was assessed using the kappa coefficient.

Findings: The research findings indicated that the model for preventing corruption in construction projects within governmental organizations comprises four overarching themes: the integrity of project preparation, the integrity of project implementation, the supervision of project execution, and the evaluation of construction projects. Additionally, fourteen organizational themes were identified, namely: the health of foundational and research studies, the health of technical criteria and standards, the health of project quality, the health of tendering and transaction processes, the health of delegation procedures, the health of public participation, supervision of materials and equipment, supervision of economic factors, transparency and accountability, technical supervision, audit oversight, ethical evaluation, human resource assessment, and final project evaluation.

Conclusion: The criteria identified hold significant importance as key factors in the prevention of corruption within construction projects conducted by government organizations. By taking them into account, corruption can be effectively mitigated.

Keywords: *Prevention of corruption, construction projects, administrative corruption*

© 2025 the authors. Published by Islamic Azad University, Rafsanjan Branch. This is an open access article under the terms of the Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International (CC BY-NC 4.0) License. (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>)

NUMBER OF REFERENCES

31

NUMBER OF FIGURES

1

NUMBER OF TABLES

2

Corresponding author:

Email: h_rezaeifar@iau.ac.ir

ORCID: 0000-0002-7811-9269

Introduction

Today, corruption is widely recognized as a principal challenge in the management of public resources and the execution of construction projects, particularly within government agencies. This phenomenon, encompassing illicit and unethical conduct such as bribery, embezzlement, fraud, and abuse of authority, can have profoundly detrimental effects on the economy, public confidence, and the quality of project delivery. According to Ebenezer (2023), corruption in construction projects is a pervasive issue that significantly compromises the integrity and effectiveness of such endeavors. It manifests through various forms, including bribery, embezzlement, and fraudulent activities, which result in increased costs, diminished quality, and safety risks. Contributing factors to corruption encompass the complexity of public construction procedures and the failure to adhere to professional standards. Furthermore, corruption in this sector leads to escalated material expenses and exaggerated claims, thereby elevating the overall project costs.

Despite these concerns, the current state of administrative corruption within the country does not align with the ideals of the Islamic Revolution nor with the dignity of the Islamic Republic. Although the authorities have implemented numerous political and legislative measures, these efforts have yet to fully address the issue, raising ongoing concerns. Additionally, reports from international organizations such as Transparency International, which annually monitor and rank countries based on corruption prevalence—albeit with specific objectives—portray an unfavorable picture of corruption in our nation. For instance, in 2019, Iran experienced an eight-point decline in its global ranking compared to the previous year. Although existing policies and strategic measures acknowledge the importance of combating corruption and demonstrate the commitment of high-ranking officials to this cause, tangible results remain insufficient. Several factors may contribute to this persistence, notably the potential continued influence of certain sectors and structural elements that perpetuate administrative corruption (Patoi et al., 2024).

It is noteworthy that research on corruption aligns with governmental and national concerns. The responsibilities and authorities entrusted to government officials by law create opportunities for misuse by certain individuals. Additionally, the social, political, and economic costs associated with crimes such as embezzlement, bribery, and forgery have prompted scholars across various disciplines to focus on corruption and to develop effective, cost-efficient strategies for its prevention and eradication (Tobeh et al., 2017). This study further underscores the necessity of examining corruption, given that national and international data—sourced from organizations such as Transparency International and the World Bank—indicate that Iran, similar to many Islamic countries, despite its Islamic teachings, values, and ethics in the realm of corruption, does not hold a favorable position globally. This disparity highlights the urgent need for significant policy measures to address corruption and bridge the gap between the current and desired situations (Masoumi and Hekmati, 1403). Accordingly, this research aims to explore an effective model for preventing corruption within construction projects managed by government organizations.

Research Methodology

The methodology employed in this study is qualitative research. The research strategy implemented is content analysis. Due to the expert-centered nature of this approach, the participants in the qualitative phase comprise university professors specializing in management, senior managers, and inspectors from government agencies in South Khorasan. The academic expertise of the university faculty members encompasses organizational behavior and human resources, psychology, law, and sociology, all holding the rank of assistant professor or higher, with a minimum of ten years of teaching experience. The sampling techniques utilized are purposive and snowball sampling. To ensure the validity of the data, the inter-coder reliability

was assessed using the kappa coefficient to measure the level of agreement between the two coders.

Finding

In response to the research question concerning the nature of the corruption prevention model within governmental organizations, initial codes were established, followed by coding, descriptive analysis, and interpretative procedures to facilitate familiarity with the data. The corruption prevention model applied to development projects in government organizations encompasses four comprehensive themes: the integrity of plan preparation, the integrity of plan implementation, the oversight of plan execution, and the evaluation of development projects.

Additionally, fourteen organizational themes have been identified, including the health of fundamental and research studies, the health of technical criteria and standards, the health of project quality, the health of tendering and transaction processes, the health of delegation of authority, the health of public participation, the supervision of materials and equipment, the supervision of economic factors, transparency and accountability, technical and administrative oversight, audit supervision, ethical evaluation, human resources assessment, and final project evaluation.

Conclusion

In elucidating the fundamental component of health within research studies, it is articulated that such studies are those whose findings facilitate general decision-making regarding programs, enhance understanding of projects and their management, or yield scientific advancements such as technical criteria, standards, or foundational information. Based on investigations and analyses conducted in this domain, it has been observed that the highest incidence of violations, particularly among contracting firms and institutions, stems from non-compliance with legal procedures related to tenders and the pertinent executive regulations. Concerning the integrity of delegation, it is clarified that pursuant to Articles 52 and 53 of the Public Accounting Law, the authority and responsibility for recognizing and executing commitments and transfers lie with the highest executive authority, whereas the obligation to secure credit and ensure adherence to laws and regulations rests with the accounting officer. Although these authorities and responsibilities can be delegated, such delegation does not absolve the delegator of accountability.

According to the Research Center of the Islamic Consultative Assembly, the effective organization of management units for planning is essential to prevent the assignment of planning responsibilities to agencies whose primary functions are unrelated, and to facilitate the transfer of relevant experts to units directly responsible for this matter. Furthermore, it is noted that the monitoring of materials and equipment involves controlling and meticulously inspecting their supply, usage, and maintenance throughout construction projects. This process encompasses overseeing the procurement, distribution, and utilization of materials and equipment to ensure their quality, quantity, and timely availability. Rigorous monitoring of materials and equipment also contributes to resource conservation, enhances productivity, and mitigates risks of misuse and corruption. Additionally, the final evaluation of construction projects constitutes a critical phase in project management, aimed at assessing performance, quality, effectiveness, and the extent to which project objectives have been achieved. Such evaluation serves to ascertain the project's success, compliance with applicable standards and regulations, and to identify areas of weakness and strength.

شاپا: ۳۰۹۲-۷۱۹۶
شاپای الکترونیکی: ۲۸۲۱-۲۳۰۴

تاریخچه مقاله
دریافت شده در تاریخ ۲ تیر ۱۴۰۴
پذیرفته شده در تاریخ ۷ مرداد ۱۴۰۴
منتشر شده در تاریخ ۱۵ آبان ۱۴۰۴

فصلنامه منابع انسانی تحول آفرین

Homepage: <https://sanad.iau.ir/journal/thr>

دوره ۴، شماره ۱۵، صفحه ۹۵-۱۱۳

طراحی مدل پیشگیری از فساد در پروژه های عمرانی دستگاه های دولتی

سید سعید خداپرست مقدم^۱، حمید رضایی فر^{۲*}، مهدی محمودزاده^۳، محمد محمدی^۴

۱. دانشجوی دکتری گروه مدیریت، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

۲. استادیار گروه مدیریت، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

۳. استادیار گروه مدیریت، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

۴. استادیار گروه مدیریت، واحد بیرجند، دانشگاه آزاد اسلامی، بیرجند، ایران

اطلاعات مقاله چکیده

نوع مقاله:

زمینه و هدف: فساد، پدیده ای است که امروزه گریبان گیر اکثر کشورها شده است. به عبارت دیگر، هیچ کشوری، عاری از فساد در جهان وجود ندارد. هدف این تحقیق مدل پیشگیری از فساد در پروژه های عمرانی دستگاه های دولتی می باشد.

پژوهش کیفی

نحوه استناد به مقاله:

روش تحقیق: روش این پژوهش تحلیل مضمون بود. مشارکت کنندگان شامل اساتید رشته مدیریت و مدیران ارشد و بازرسان دستگاه های دولتی خراسان جنوبی به روش نمونه گیری از نوع هدفمند و گلوله برفی بود. جهت اعتبار داده ها از ضریب توافق دو کدگذار با ضریب کاپا استفاده گردید.

خداپرست مقدم، س.، رضایی فر، ح.، محمودزاده، م. و محمدی، م. (۱۴۰۴). طراحی مدل پیشگیری از فساد در پروژه های عمرانی دستگاه های دولتی. فصلنامه منابع انسانی تحول آفرین، ۴ (۱۵)، ۹۵-۱۱۳.

یافته ها: یافته های تحقیق نشان داد مدل پیشگیری از فساد در طرح های عمرانی در سازمان های دولتی شامل ۴ مضمون فراگیر به نام های سلامت تهیه طرح، سلامت اجرای طرح، نظارت بر اجرای طرح و ارزشیابی طرح های عمرانی می باشد. همچنین ۱۴ مضمون سازمان دهنده به نام های سلامت مطالعات بنیادی و تحقیقاتی، سلامت معیارها و استانداردهای فنی، سلامت کیفیت پروژه، سلامت اجرای مناقصات و معاملات، سلامت تفویض اختیار، سلامت مشارکت عمومی، نظارت بر مواد و تجهیزات، نظارت بر عوامل اقتصادی، شفافیت و پاسخگویی، نظارت فنی و تکنیکی، نظارت حسابرسی، ارزشیابی اخلاقی، ارزشیابی منابع انسانی، ارزشیابی پایانی پروژه می باشد.

نتیجه گیری: معیارهای بدست آمده به عنوان عوامل موثر بر پیشگیری از فساد در پروژه های عمرانی در سازمان های دولتی اهمیت قابل ملاحظه ای دارد و با در نظر گرفتن آنها می توان از بروز فساد جلوگیری کرد.

واژه های کلیدی: پیشگیری از فساد، پروژه های عمرانی، فساد اداری

CC BY-NC 4.0 صورت

© ۱۴۰۴ تمامی حقوق انتشار این مقاله متعلق به نویسنده است. انتشار این مقاله به صورت دسترسی آزاد مطابق با گواهی <http://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> گرفته است.

* نویسنده مسئول:

ایمیل: h_rezaiefar@iau.ac.ir

ORCID: 0000-0002-7811-9269

مقدمه

امروزه فساد به عنوان یکی از معضلات اساسی در مدیریت منابع عمومی و اجرای پروژه‌های عمرانی، به ویژه در دستگاه‌های دولتی، مطرح است. این پدیده، که شامل رفتارهای غیرقانونی و غیراخلاقی همچون رشوه، اختلاس، تقلب و سوءاستفاده از موقعیت‌های شغلی می‌شود، می‌تواند اثرات مخرب زیادی بر اقتصاد، اعتماد عمومی و کیفیت اجرای پروژه‌ها داشته باشد.

به عبارت دیگر تحقیقات نشان داده است که فساد اداری و مالی به یک معضل جهانی مبدل شده و دولت‌ها آگاه‌اند که فساد باعث آسیب‌های بسیاری می‌شود و هیچ حد و مرزی هم نمی‌شناسد. معمولاً از نهادهای بخش دولتی انتظار می‌رود که با فساد مبارزه کنند؛ اما ممکن است در برخی مواقع، این نهادها بنا به دلایلی درگیر فساد شده و حتی به عنوان زمینه‌هایی برای کمک به حفظ و شیوع فساد باشند (لینو^۱ و همکاران، ۲۰۲۱). به زعم بهجت و جیحا^۲ (۲۰۲۳) ساخت و ساز عمومی یک محرک مهم اقتصاد یک کشور است و در زمینه حکمرانی خوب از اهمیتی فراگیر برخوردار است. با این حال، حجم عظیم مالی و فرآیندهای پیچیده آن را به شدت در برابر فساد آسیب پذیر می‌کند. مراحل مختلف یک پروژه کارهای عمومی معمولی در معرض خطرات فساد متفاوتی قرار دارند. ایبکوزین^۳ و همکاران (۲۰۲۲) نیز بر این باورند که در سطح جهانی، پروژه‌های عمرانی به دلیل اشکال مختلف فساد در صنعت ساخت و ساز با مشکلات شدیدی مواجه شدند. مطالعات نشان داد که سازمان‌های مبارزه با فساد به کاهش اعمال فساد کمک می‌کنند. با این حال، در مورد نقش آژانس‌ها در پروژه‌های ساختمانی، مطالعات کمی وجود دارد.

در تبیین مسئله فساد در پروژه‌های عمرانی، به زعم ابنزر^۴ (۲۰۲۳) فساد در پروژه‌های ساختمانی یک موضوع فراگیر است که به طور قابل توجهی یکپارچگی و اثربخشی پروژه را تضعیف می‌کند. این امر از طریق اشکال مختلف مانند رشوه، اختلاس و کلاهبرداری ظاهر می‌شود که منجر به هزینه‌های بالا، کیفیت پایین و به خطر افتادن ایمنی می‌شود. عوامل کلیدی موثر در فساد عبارتند از پیچیدگی فرآیندهای ساخت و ساز عمومی و عدم رعایت استانداردهای حرفه‌ای همچنین فساد پروژه‌های عمرانی منجر به افزایش هزینه‌های مواد و ادعاهای غیرواقعی می‌شود و هزینه‌های کلی پروژه را افزایش می‌دهد. به زعم رهائی (۱۳۹۹) در یک دهه گذشته، اجرای طرح‌های عمرانی با رکود قابل توجهی روبه‌رو شده است این رکود باعث توسعه بیکاری در بخش‌های مطالعاتی و مشاوره از یک طرف و بخش‌های اجرایی و پیمانکاری از طرف دیگر شده و متأسفانه جمع قابل توجهی از افراد متخصص که سرمایه‌های انسانی کشور هستند به دلیل عدم امکان فعالیت‌های داخل کشور، به کشورهای همسایه یا سایر کشورهای غربی مهاجرت نمودند. جدا از این خسران، عدم فعالیت در این بخش عمران، بسیاری از مراکز صنعتی که تولیدات آن‌ها در طرح‌های ساختمانی، راه و راه آهن استفاده می‌باشد نیز دچار کم‌کاری و رکود شده و به بیکاری دامن زدند. باتوجه به نقش طرح‌های عمرانی در توسعه رفاه عمومی و پیشرفت اجتماعی فرهنگی تعطیلی این طرح‌ها در این بخش نیز محدودیت ایجاد نموده و باعث نارضایتی شد. همچنین انجام پروژه‌های عمرانی با فساد منجر به نتایج با کیفیت پایین می‌گردد که بر دوام و ایمنی سازه‌ها تأثیر می‌گذارد لذا تعهد به عملکردهای اخلاقی و شفافیت برای تقویت اعتماد در میان ذینفعان بسیار مهم است (نوردین^۵ و همکاران، ۲۰۲۳). نیاز به اقدامات موثر اجرای استراتژی‌های قوی ضد فساد برای کاهش خطرات و افزایش نتایج پروژه ضروری است (البیاتی و آلانازی^۶، ۲۰۲۴).

¹Lino

²Bhagat & Jha

³Ebkozien

⁴Ebenezer

⁵Nordin

⁶Al-Bayati & Alanazy

با وجود این به نظر می رسد وضعیت کشور از حیث فساد اداری، به هیچ وجه مطابق آرمان های انقلاب اسلامی و در شأن نظام جمهوری اسلامی نیست و به رغم حساسیت مسئولین نظام و اقدامات سیاستی و تقنینی، نگرانی هایی را ایجاد نموده است. مزید بر آن گزارش سالانه سازمان های بین المللی مانند سازمان شفافیت که سالانه وضعیت کشورهای جهان را از حیث شیوع فساد پایش و رتبه بندی میکند (ولو با نیت خاص) نیز وضعیت نامطلوبی از وجود فساد اداری در کشورمان ترسیم می کند که برای نمونه، تنزل هشت پله ای رتبه ایران در سال ۲۰۱۹ در مقایسه با سال ۲۰۱۸ است (دنیای اقتصاد: ۹۸/۱۱/۱۶). همچنین با اینکه خط مشی و راهبردهای موجود حاکی از اهمیت موضوع و نشانگر عزم و اراده مسئولین عالی نظام برای پیشگیری و مبارزه با فساد و برقراری عدالت می باشد اما شاهد نتایج قابل قبولی در این زمینه نیستیم. این موضوع دلایل متعددی می تواند داشته باشد چراکه بدون شک این زمینه ها و برخی ساختارها کماکان می توانند در شکل گیری و تکرار مفاسد اداری مؤثر باشند (پرتوی و همکاران، ۱۴۰۳).

فساد در پروژه های عمرانی دولتی یکی از چالش های اساسی در بسیاری از کشورها، محسوب می شود که پیامدهای زیان باری بر توسعه اقتصادی، اجتماعی و اعتمادسازی عمومی بر جای می گذارد. این پدیده نه تنها منجر به هدررفت منابع عمومی، افزایش هزینه ها و کاهش کیفیت پروژه ها می شود، بلکه اعتبار و کارایی دستگاه های دولتی را نیز به شدت تحت تأثیر قرار می دهد (کانتون^۷، ۲۰۲۱). شواهد متعددی بر گستردگی و تأثیرات منفی فساد در بخش عمرانی دلالت دارند. به عنوان مثال، گزارش های سازمان های نظارتی و رسانه های معتبر داخلی و بین المللی به طور مداوم به موارد متعددی از سوءاستفاده مالی، تبانی در مناقصات، رشوه، و انحراف در اجرای پروژه های عمرانی اشاره کرده اند. به طوریکه طبق گزارش مرکز پژوهش های مجلس (۱۴۰۲) باوجود مبارزه با پدیده فساد و رشوه در دوره های مختلف مدیریت شهری، به ویژه در دوره فعلی، این پدیده صرفاً و تنها با ظرفیت شهرداری ها و شوراهای شهر قابل پیگیری نیست و نیاز به همکاری و همراهی نظری، تکنیکی و عملیاتی بین دستگاه ها و نهادهای پژوهشی و اجرایی کشور است. مسئله رشوه در شهرداری ها، کمتر به صورت مستقیم و جابه جایی وجه یا مال بوده و بیشتر به صورت اعطای یک امتیاز غیرقانونی یا غیرمشروع، تهاتر، ترک فعل، بده بستان، اسپانسر و حمایت، واگذاری ملک یا خودرو و ... صورت می گیرد. (مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی، ۱۴۰۲).

لازم به ذکر است که اهمیت تحقیق در حوزه ی فساد همراستا با نگرانی های حکومت ها و دولت ها بوده است. مسئولیت ها و اختیاراتی که طبق قانون به همه کارمندان دولت تفویض می شود، زمینه مساعدی را برای سوءاستفاده برخی افراد فراهم می کند و هزینه های اضافی متعددی که جرائم نظیر اختلاس، ارتشا و جعل به جامعه و دولت تحمیل می کند، باعث شده است تا کارشناسان علوم سیاسی، اجتماعی و اقتصادی در دهه های اخیر به پدیده فساد و ابداع روش های مؤثر و کم هزینه برای پیشگیری و مقابله با آن توجه نشان دهند (توبه و همکاران، ۱۳۹۶). همچنین پژوهش حاضر از این حیث دارای ضرورت است که آمار و اطلاعات و نتایج یافته های حاصل از تحقیقات و نظرسنجی های ملی و بین المللی از جمله سازمان شفافیت بین الملل و بانک جهانی حاکی از آن است که کشور ایران همانند بسیاری از کشورهای اسلامی، علی رغم داشتن آموزه ها و تعالیم اسلامی، ارزش ها و اخلاقیاتی در زمینه فساد، در خصوص این مسئله از رتبه و جایگاه مناسبی برخوردار نیست و این امر نشانگر ضرورت انجام اقدامات و سیاست گذاری های کلان برای مبارزه با فساد و کاهش شکاف بین وضع موجود و وضع مطلوب است (معصومی و حکمتی، ۱۴۰۳). پیامد تحقیق در حوزه ی پیشگیری از فساد این است که توسعه اقدامات کارآمد و راهبردی مبارزه با فساد در صورت ایجاد درک و شناسایی عمیق تر از علل فساد می تواند بهتر محقق شود. در طول سال های گذشته، مطالعات بسیاری به تحقیق در مورد فساد در مدیریت ساخت و ساز اختصاص یافته است. این موضوع منجر به افزایش قابل توجهی در مجموعه دانش در مورد موضوع، از جمله عوامل ایجاد کننده این اقدامات فاسد شده است (کیوسیو^۸ و همکاران، ۲۰۱۹). با توجه به آنچه گفته شد هدف این تحقیق مدل پیشگیری از فساد در پروژه های عمرانی دستگاه های دولتی می باشد.

⁷ Canton

⁸ Owusu

مبانی نظری

فساد در پروژه‌های عمرانی یکی از مهم‌ترین چالش‌هایی است که تأثیرات منفی قابل توجهی بر توسعه زیرساخت‌ها، اقتصاد و اعتماد عمومی دارد. نظریه‌ها و چارچوب‌های مختلفی برای تحلیل و درک فساد در این زمینه ارائه شده‌اند. در ادامه، برخی از مهم‌ترین این تئوری‌ها و مفاهیم مرتبط توضیح داده می‌شود: طبق نظریه مک‌لینگ و جانسون^۹ (۱۹۷۶) این نظریه توضیح می‌دهد که فساد می‌تواند ناشی از تضاد منافع بین عامل (مدیران پروژه یا کارکنان) و کارگزار (کارفرما یا دولت) باشد. در این چارچوب: عوامل ممکن است به جای منافع عمومی، به منافع شخصی خود اولویت دهند. ضعف در نظارت و عدم شفافیت می‌تواند منجر به رفتارهای فرصت‌طلبانه مانند رشوه‌گیری، اختلاس، یا سوءاستفاده از منابع شود. کارگزاران ممکن است قراردادهای را به پیمانکارانی اعطا کنند که پیشنهادات نامطلوب اما سودآوری شخصی ارائه می‌دهند. عدم نظارت کافی بر پیمانکاران می‌تواند به تأخیرها و افزایش هزینه‌ها منجر شود (ال فریان^{۱۰}، ۲۰۲۴).

طبق نظریه بازی ناش^{۱۱} (۱۹۵۰) و مارسون^{۱۲} (۱۹۹۵) این نظریه به تعاملات بین افراد یا گروه‌هایی می‌پردازد که تصمیم‌گیری آن‌ها تحت تأثیر انتخاب‌های سایرین است. در پروژه‌های عمرانی، فساد می‌تواند به صورت یک بازی بین پیمانکاران، مقامات دولتی، و ناظران عمل کند. رشوه‌دهندگان و رشوه‌گیرندگان تلاش می‌کنند تا منافع شخصی خود را به حداکثر برسانند، در حالی که احتمال کشف یا تنبیه را حداقل می‌کنند. پیمانکاران ممکن است برای دستیابی به قراردادهای یکدیگر تبانی کنند. مقامات می‌توانند با پذیرش رشوه، منافع بلندمدت جامعه را قربانی کنند (لوکاس^{۱۳}، ۲۰۱۵). طبق نظریه سیستم‌های برتالانفی^{۱۴} (۱۹۶۷) این نظریه فساد را نتیجه تعاملات ناکارآمد در سیستم‌های اجتماعی، اقتصادی و مدیریتی می‌داند. فساد زمانی رخ می‌دهد که سیستم نظارتی ضعیف باشد یا قوانین و مقررات کافی وجود نداشته باشد. سازمان‌هایی که دارای ساختارهای پیچیده و مبهم هستند، مستعد فساد بیشتری می‌شوند. در پروژه‌های عمرانی، نبود شفافیت در فرآیندهای مناقصه و اجرای پروژه می‌تواند بستر فساد را فراهم کند. وجود واسطه‌های زیاد و سازوکارهای ناکارآمد باعث افزایش ریسک فساد می‌شود (لنگنل^{۱۵}، ۲۰۲۵).

طبق نظریه هزینه فایده بکر^{۱۶} (۱۹۶۸) بر اساس این نظریه، افراد و سازمان‌ها فساد را زمانی انتخاب می‌کنند که منافع آن بیشتر از هزینه‌های احتمالی (مانند جریمه یا از دست دادن شغل) باشد. کاهش هزینه‌های کشف و تنبیه می‌تواند فساد را تشدید کند. افزایش شفافیت و ارائه گزارش‌های عمومی، هزینه‌های فساد را بالا برده و احتمال آن را کاهش می‌دهد. پیمانکاران ممکن است هزینه پرداخت رشوه را با سودی که از اجرای پروژه کسب می‌کنند مقایسه کنند. وجود سیستم‌های نظارتی و قانونی قوی می‌تواند این نوع رفتار را کاهش دهد (پاپادوپولوس^{۱۷}، ۲۰۲۳). طبق نظریه شاین^{۱۸} (۱۹۸۵) این نظریه به تأثیر فرهنگ سازمانی بر رفتارهای افراد در محیط کار می‌پردازد. فرهنگ‌های سازمانی که رفتارهای غیراخلاقی را تشویق یا تحمل می‌کنند، بیشتر مستعد فساد هستند. عدم وجود ارزش‌های اخلاقی و نبود سیستم‌های پاداش‌دهی منصفانه نیز فساد را تقویت می‌کند. سازمان‌هایی که برای کارمندان خود انگیزه‌های شفاف و عادلانه فراهم نمی‌کنند، مستعد رفتارهای فاسد هستند. مدیرانی که خود رفتارهای غیراخلاقی دارند، الگوهای منفی برای کارکنان می‌شوند (میولیدی^{۱۹} و همکاران، ۲۰۲۴).

⁹ Meckling & Jensen

¹⁰ Al-Faryan

¹¹ Nash

¹² Myerson

¹³ Lucas

¹⁴ Bertalanffy

¹⁵ Langnel

¹⁶ Becker

¹⁷ Papadopoulos

¹⁸ Schein

¹⁹ Maulidi

طبق نظریه نورس^{۲۰} (۱۹۹۰) این نظریه بر نقش نهادها و قوانین در شکل گیری یا جلوگیری از فساد تمرکز دارد. ضعف در نهادهای اجرایی و نظارتی می تواند منجر به گسترش فساد شود. قوانین و مقررات غیرشفاف، تضاد منافع و کمبود پاسخگویی از عوامل کلیدی فساد هستند. نهادهای نظارتی قوی می توانند از بروز فساد در پروژه های عمرانی جلوگیری کنند. تدوین مقررات شفاف و الزام به گزارش دهی از اهمیت بالایی برخوردار است (فرقانی بجستانی، ۲۰۲۴). طبق نظریه دورکیم^{۲۱} (۱۸۹۳) این نظریه بر تأثیر ارزش ها، هنجارها و باورهای جامعه بر رفتار افراد تمرکز دارد. در جوامعی که فساد به عنوان یک رفتار قابل قبول تلقی می شود، احتمال بروز آن بیشتر است. تقویت فرهنگ شفافیت و ارتقای اخلاق اجتماعی می تواند میزان فساد را کاهش دهد. ارتقای فرهنگ عمومی و تقویت آموزش های اخلاقی می تواند بستر فساد را کاهش دهد. افزایش آگاهی عمومی نسبت به پیامدهای فساد می تواند رفتارهای غیرقانونی را محدود کند (شارون^{۲۲} و همکاران، ۲۰۲۳).

پیشینه پژوهش

درخصوص پیشینه تحقیق در داخل کشور بیان می گردد که رنجبر کبوترخانی و زرندی (۱۴۰۳) تحقیقی پیرامون مبارزه با فساد انجام داده اند. پژوهش آن ها با هدف رتبه بندی راهبردهای مبارزه با فساد اداری با استفاده از روش تکنیک سلسله مراتبی تدوین شده است. روش پژوهش توصیفی-پیمایشی بوده است و جامعه آماری آن، خبرگان وزارت کشور، وزارت صنعت، معدن و تجارت و نیز وزارت دادگستری هستند و تعداد ۲۵ خبره از طریق دو روش هدفمند و گلوله برفی انتخاب شدند. یافته های پژوهش نشان می دهد در میان مقوله های بعد پیشگیری، رشد ارزش های اخلاقی؛ در میان مقوله های بعد ساماندهی، ساماندهی نظام سیاسی و پاسخگویی و در میان مقوله های بعد نظارت و برخورد، نظارت کارآمد از اولویت بالاتری برخوردار است. پرتوی و همکاران (۱۴۰۳) تحقیقی با هدف اولویت بندی مؤلفه های ساختاری فساد اداری در ایران معاصر انجام داده اند. روش های کمی و کیفی به طور تلفیقی به کار رفته است. بر اساس یافته های پژوهش، علل فساد اداری به ترتیب عبارتند از: ساخت قدرت سیاسی، دولت رانتیر، دولتی بودن و غیررقابتی بودن اقتصاد، عدم حاکمیت قانون، فرهنگ سیاسی تابعیت، ضعف نهادهای مدنی، عدم شفافیت، نبود رسانه های آزاد، بی ثباتی سیاسی و مدیریتی، ضعف نهاد قضایی و سازمان های نظارتی، ناکارآمدی و ساختار سازمان، عدم پاسخگویی، وسعت بیش از اندازه دولت، وضعیت اخلاقی طبقه حاکم، ویژگی های ارزشی جامعه، وضعیت احزاب و رقابت های سیاسی. گلدانی و همکاران (۱۴۰۳) تحقیقی پیرامون فساد اداری انجام داده اند. هدف پژوهش آنها مفهوم پردازی از درست مایگی برای مهار پدیده فساد اداری بوده است. روش تحقیق از نوع کیفی بوده است. یافته های پژوهش نشان داده است که درست مایگی برای مهار فساد اداری در در ابعاد و مفاهیمی از جمله تمامیت، درستکاری، مسئولیت حرفه ای، منزه بودن از فساد، بی طرفی و پاسخگویی، عمل بر مبنای فضیلت هایی همچون عدالت، شجاعت و میانه روی، سلامت و اخلاق و به معنی تأملی آشکار در باب اخلاق، ملاحظات قوانین از جمله شفافیت قوانین و مقررات، عمل اخلاقی یا روحی جامع است که در کنار یکدیگر، زمینه ای مناسب برای مهار فساد اداری را فراهم کند. در نهایت درست مایگی شجاعت اخلاقی و قهرمانی در شکل گیری استانداردهای اخلاقی بیان شده است.

حکمتی و معصومی (۱۴۰۳) تحقیقی پیرامون مبارزه با فساد اداری مالی انجام داده اند. پژوهش با هدف تأثیر اعتماد و شفاف سازی سازمانی بر پیشگیری از فساد اداری - مالی در شهرداری همدان انجام شده است. روش پژوهش کمی بوده است. یافته ها نشان دادند که سطح اعتماد حدود ۶۲/۸٪، میزان شفاف سازی سازمانی تقریباً ۵۲/۶٪ و پیشگیری از فساد اداری - مالی به میزان حدود ۵۶/۶٪ بود. نتایج حاصل از معادلات ساختاری با نرم افزار PLS نشان داد که اعتماد به

²⁰ North

²¹ Durkheim

²² Sahharon

میزان ۲۷٪ بر پیشگیری از فساد اداری- مالی و نیز شفاف سازی سازمانی به میزان ۶۵٪ بر پیشگیری از فساد اداری- مالی تأثیر گذار بودند. ابعاد اعتماد به ترتیب اعتماد به سازمان و اعتماد به مدیر بر پیشگیری از فساد اداری- مالی در شهرداری همدان تأثیر داشتند و ابعاد شفاف سازی سازمانی به ترتیب پاسخگویی، اعتماد، حسن نیت، صلاحیت و صداقت بر پیشگیری از فساد اداری- مالی در شهرداری همدان تأثیر گذار بودند. شریعتی و همکاران (۱۴۰۳) به بررسی دلایل بروز فساد اداری و مالی در مجموعه شهرداری سنندج پرداخته اند. روش تحقیق از نوع آمیخته بوده است. یافته ها نشان داد، هبستگی مثبت و معنی دار بین عدم انگیزه و تعهد، رابطه خویشاوندی، سوء مدیریت، نبود نظارت سازمانی، عدم شفافیت، اعتقادات غالب فرهنگی و اجتماعی در سازمان، قوانین و مقررات موازی و تکراری، عدم نظارت مطلوب دستگاه های نظارتی تایید می گردد.

درخصوص مطالعات خارجی بیان می گردد که اولوران توبا^{۲۳} و همکاران (۲۰۲۴) تحقیقی پیرامون نقش مهم صنعت ساخت و ساز ساختمان در توسعه اجتماعی- اقتصادی نیجریه و موضوع فراگیر فساد در آن پرداخته اند. فساد به عنوان یک چالش بزرگ که نیازمند راه حل های پایدار است، به ویژه در مراحل مختلف ساخت و ساز ساختمان، از جمله مناقصه و نگهداری، شناسایی شده است. این تحقیق فساد را به پنج ساختار طبقه بندی می کند: نفوذ دولت، شیوه های غیراخلاقی، کنترل مشتری، طمع اجتماعی، و انواع قراردادی پروژه. نظرسنجی از ۱۲۰ متخصص ساخت و ساز ساختمان برای جمع آوری داده ها در مورد این متغیرهای مرتبط با فساد انجام شد. روش تحقیق از نوع کمی بوده است. یافته ها نشان داده است که این مطالعه بر نیاز به درک عمیق تر از رابطه بین فساد و اجرای پروژه های ساختمانی در نیجریه تأکید می کند. نفوذ دولت و اقدامات غیراخلاقی به عنوان عوامل اصلی فساد شناسایی شدند که بر موفقیت پروژه تأثیر منفی می گذاشتند. مشارکت افراد غیرحرفه ای و نظارت ناکافی به عنوان مسائل مهمی که منجر به فساد می شود تمرکز شده است. توصیه ها شامل اجرای عواقب قانونی برای اعمال فاسد و ترویج استانداردهای اخلاقی در میان متخصصان است.

بهجت و جیحا^{۲۴} (۲۰۲۳) تحقیقی پیرامون ساخت و ساز عمومی و پدیده فساد در آن انجام داده اند. مطالعه آنها به طور جامع پدیده فساد را با استفاده از بررسی ادبیات گسترده، کارگاه های تعاملی با پزشکان، و نظرسنجی دلفی با کارشناسان برتر مبارزه با فساد هند بررسی می کند. فهرست ۳۰ خطر قابل توجه شناسایی شده از طریق نظرسنجی انجام شده بین فوریه و مه ۲۰۲۲ بین ۱۴۳ پزشک در سازمان های دولتی بزرگ در هند ارزیابی شده است. نرم افزار استفاده شده میک مک است که به این عوامل برای تسهیل تجسم ساختاریافته و سیستماتیک مشکل فساد در تدارکات کارهای عمومی اعمال شده است. نقض استانداردها و اخلاق حرفه ای و عدم رعایت انصاف به عنوان تأثیر گذارترین عوامل فساد در ساخت و ساز بدست آمده است. ایبکوزین^{۲۵} و همکاران (۲۰۲۲) تحقیقی پیرامون اثر تعدیل کننده سازمان های مبارزه با فساد بر رابطه بین اشکال فساد ساختمانی و تحویل پروژه ها انجام داده اند. روش تحقیق از نوع کمی بوده است. داده های جمع آوری شده از ۴۵۰ پاسخ دهنده در سراسر لاگوس و ابوجا، نیجریه استفاده شده است. یافته ها نشان داده است که نقش آژانس های ضد فساد باعث افزایش ارزش هزینه، عملکرد بهتر و کیفیت تحویل پروژه های عمومی در نیجریه شده است.

ژای^{۲۶} و همکاران (۲۰۲۱) در تحقیقی پیرامون فساد در پروژه های عمرانی که با روش تحقیق مرور سیستماتیک انجام شده است بر این باورند که فساد به عنوان یک مشکل عمده در پروژه های ساختمانی شناسایی شده است که می تواند موفقیت این پروژه ها را به خطر بیندازد. در نتیجه، فساد در دو دهه گذشته توجه قابل توجهی را در صنعت ساخت و ساز به خود جلب کرده است و مطالعات متعددی در مورد فساد در پروژه های ساختمانی انجام شده است. برای این منظور، برای تجزیه و تحلیل سیستماتیک و محاسباتی مجموعه بزرگی از ۵۴۲ مطالعه بازایی شده از وب آو ساینس^{۲۷} و منتشر شده از

²³ Oloruntoba

²⁴ Bhagat & Jha

²⁵ Ebekozen

²⁶ Zhai

²⁷ Web of Science

سال ۲۰۰۰ تا ۲۰۲۰ استفاده شده است. موسسات، کشورها، مراجع و حوزه های تمرکز، و همچنین نشان دادن نحوه تعامل اینها با یکدیگر در تحقیقات شبکه ها این مطالعه به درک عمیق تحقیقات جهانی در مورد پروژه های عمرانی کمک می کند.

آدیندیو^{۲۸} و همکاران (۲۰۲۰) در تحقیقی پیرامون فساد در پروژه های ساخت و ساز که با روش تحقیق کمی انجام شده است بر این باورند که فساد یک مشکل بزرگ است که بسیاری از پروژه های ساخت و ساز و توسعه زیرساختی را در آفریقا و در سراسر جهان ویران می کند. در نیجریه، این تهدید اجتماعی به شدت در فعالیت های صنعت ساخت و ساز رخنه کرده است و در حال حاضر بر کیفیت عملکرد پروژه تأثیر منفی می گذارد. روش تحقیق شامل یک بررسی توصیفی بود و یک پرسشنامه ساختاریافته برای جمعیت مورد مطالعه شامل سهامداران عمده صنعت ساخت و ساز با عملیات در منطقه ژئوپلیتیک مرکزی شمال نیجریه اجرا شد. در مجموع ۱۲۰ پرسشنامه به صورت قضاوتی توزیع شد که از این تعداد ۱۰۰ پرسشنامه برگشت داده شد که نشان دهنده نرخ پاسخگویی ۸۳٫۳۳ درصد است. یافته های این پژوهش نشان داد که مراحل مناقصه و ساخت و ساز به ترتیب با ۶۵ و ۷۰ امتیاز از نظر حساسیت مفاسد نقاط عطف پروژه در مراحل پیش قراردادی و پس از قرارداد بالاترین رتبه را داشتند، در حالی که تقلب در قرارداد و رشوه با ۷۰ و ۶۵ بیشترین فراوانی وقوع را به خود اختصاص دادند. از بین ۱۱ منبع شناسایی شده فساد ساختمانی به ترتیب امتیاز مورد بررسی قرار گرفت. یافته ها همچنین نشان داد که اختلاس قراردادی، تقلب و کاهش هزینه ها به ترتیب با ۸۵، ۸۰ و ۷۸ امتیاز، در میان سایر منابع شناسایی شده فساد در نیجریه، از نظر شدت تأثیر بر عملکرد پروژه بیشترین رتبه را دارند. این مطالعه به این نتیجه رسید که فعالیت های فاسد در تحویل پروژه های ساختمانی در نیجریه همچنان به عنوان یک کرم سرطانی باقی می ماند که به شدت بر عملکرد پروژه تأثیر می گذارد. این مطالعه نهادهی کردن فرهنگ شفافیت، عملکرد خوب، رفتار اخلاقی و پاسخگویی را در تمام مراحل پروژه ساخت و ساز و توسعه زیرساخت در نیجریه توصیه کرد. با توجه به آنچه گفته شد سؤال تحقیق این است که طراحی مدل پیشگیری از فساد در پروژه های عمرانی دستگاه های دولتی چگونه است؟

روش شناسی تحقیق

روش استفاده شده در این پژوهش، روش تحقیق کیفی و استراتژی مورد استفاده، تحلیل مضمون می باشد. با توجه به تجربه محور بودن روش پژوهش مشارکت کنندگان بخش کیفی شامل ۸ تن از مدیران ارشد و بازرسان دستگاه های دولتی خراسان جنوبی با سابقه ی بیش از ۱۰ سال در بازرسی و ۴ تن از اساتید دانشگاهی می باشند. گرایش تحصیلی اساتید دانشگاه، رفتار سازمانی و منابع انسانی، روانشناسی، حقوق و جامعه شناسی با مرتبه استادیاری به بالا و سابقه تدریس حداقل ۱۰ سال می باشند، بود. لازم به ذکر است از مصاحبه دوازدهم به بعد داده ها تکراری بود و محقق به اشباع نظری رسید. روش نمونه گیری از نوع هدفمند و گلوله برفی می باشد.

جهت اعتبار داده ها در این تحقیق، ضریب توافق دو کدگذار با ضریب کاپا استفاده شد. در این تحقیق (۱۵ درصد از اسناد) از مصاحبه هایی که محقق کدگذاری کرده، برای ارزیابی در اختیار یکی از خبرگان قرار گرفته و نتایج حاصل از کدگذاری دو محقق نشان می دهد که ضریب کاپای محاسبه شده توسط نرم افزار اس پی اس مقدار ۰/۷۸۴ بوده است که با توجه به اینکه بیشتر از ۰/۶ است و چون عدد معنادار حاصل شده برای شاخص کاپا کوچکتر از ۰/۰۵ است، فرض استقلال کدهای استخراجی رد و وابستگی کدهای استخراجی به هم تأیید می گردد. تجزیه و تحلیل داده ها، نیز بر اساس کدگذاری می باشد.

²⁸ Adindu

یافته ها

در پاسخ به سؤال تحقیق که مدل پیشگیری از فساد در سازمان های دولتی چگونه بوده است، جهت آشنایی با داده ها، ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری، تشریح و تفسیر متن صورت گرفته است. لازم به ذکر است که روش های مختلفی برای مراحل تحلیل مضمون وجود دارد. هر یک از آنها، فرایندهای خاصی را دنبال میکند. در این مقاله، با ترکیب روش پیشنهادی برون و کلارک^{۲۹} (۲۰۰۶) و آتراید استیرلینگ^{۳۰} (۲۰۰۱) فرایند گام به گام و جامعی جهت تحلیل مضمون، عرضه شده است.

فرایند تحلیل مضمون شامل تجزیه و توصیف متن بوده است که این قسمت شامل آشنا شدن با داده ها، ایجاد کدهای اولیه و کدگذاری بوده است. جست و جو و شناخت مضامین بعد از آن صورت گرفته است. تشریح و تفسیر متن شامل ترسیم شبکه مضامین، تحلیل شبکه مضامین بوده است و ترکیب و ادغام که در آن تدوین گزارش صورت گرفته است آخرین مرحله از تحلیل مضمون بوده است. لازم به ذکر است که نوع تحلیل مضمون در این تحقیق، شبکه مضامین است.

جدول ۱ شیوه ی کدگذاری ادبیات تحقیق و داده های مصاحبه را نشان می دهد. همچنین جدول ۲ مقوله بندی کدهای تحقیق که بر اساس ادغام داده های مستخرج از ادبیات تحقیق و مصاحبه ها می باشد را نشان می دهد.

جدول ۱. شیوه ی کدگذاری ادبیات تحقیق و داده های مصاحبه

متن - کد مصاحبه	متن ادبیات تحقیق	شاخص
مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی	مطالعات تحقیقاتی و بنیادی در قالب روش های معتبر تحقیقات علمی و آخرین دستاوردهای مطالعاتی جهانی در زمینه های مرتبط با بستی صورت گیرد.	انجام مطالعات تحقیقاتی به صورت معتبر
نفر هفتم	به منظور تهیه یک طرح سالم می باید مطالعات مقدماتی طرح مشتمل بر هدف اجرای طرح، آثار و نتایج اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، مشخصات فنی، امکانات اجرایی (شامل نیروی انسانی و تجهیزات مورد نیاز و ...)، محدودیتهای اجرای پروژه و بهای تمام شده برآوردی و میزان اعتبار مورد نیاز و نحوه توزیع آن متناسب با پیشرفت فیزیکی پروژه به صورت کامل و دقیق توسط مشاوران و متخصصان ذیصلاح تهیه گردد.	امکان سنجی اولیه
نفر سوم	با توجه به قوانین و مقررات مربوط از جمله قانون برنامه هفتم توسعه کشور و نظام فنی و اجرایی کشور، لازمه شروع طرح های عمرانی و پیشنهاد و اجرای آن مستلزم مطالعاتی دقیق وضع موجود و انجام مطالعاتی تطبیقی با توجه به نوع پروژه عمرانی تعریف شده و پیشنهادی می باشد.	مطالعات دقیق وضع موجود و انجام مطالعاتی تطبیقی
نفر پنجم	به نظر بنده، این موضوع در دستگاه های اجرایی استان به طور کامل و صحیح انجام نمی شود. در برخی از پروژه های عمرانی طرح توجیه فنی و اقتصادی ارائه نمی شود. که این موضوع باعث به وجود آمدن ضرر و زیان در پروژه های عمرانی و دولت خواهد شد.	لزوم ارائه طرح توجیه فنی و اقتصادی

²⁹ Braun & Clarke

³⁰ Attride-Stirling

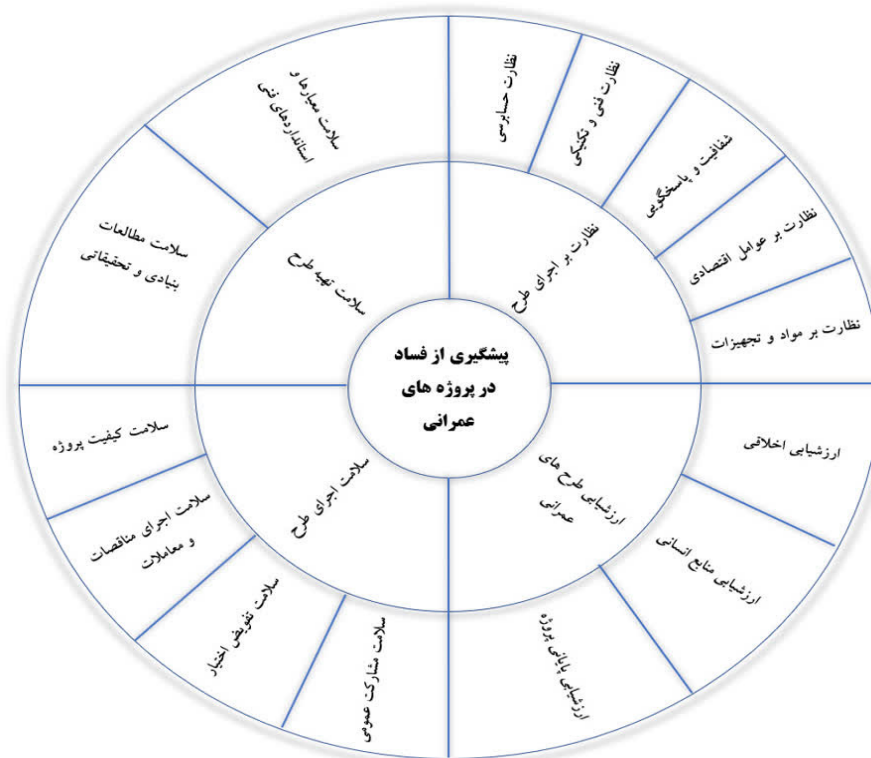
جدول ۲. مقوله بندی کدهای تحقیق

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون های پایه
سلامت تهیه طرح	سلامت مطالعات بنیادی و تحقیقاتی	انجام مطالعات تحقیقاتی به صورت معتبر، انجام مطالعات با حداکثر استفاده از منابع داخلی، انجام مطالعات تحقیقاتی، لزوم تأیید سازمان برنامه و بودجه جهت انعقاد قرارداد، امکان سنجی اولیه، امکان سنجی نهایی، مطالعات جامعه بخشی، منطقه ای و برنامه های توسعه، رعایت آمایش سرزمین، تعیین دستگاه بهره بردار، ناترازی های اعتبارات، کمبود اعتبارات برای پروژه ها، عدم کارشناسی بودن تخصیص اعتبارات، ضرورت دقیق انجام طرح، وابستگی و یا عدم وابستگی بین منشأ فساد و پارامتر فساد، مطالعات دقیق وضع موجود و انجام مطالعاتی تطبیقی، مطالعه کامل و همه جانبه قبل از اجرای پروژه ها، مطالعه مدیریت بحران و حوادث ناشی از موانع طبیعی، جلوگیری از نفوذ افراد مطلع و صاحب قدرت، لزوم ارائه طرح توجیه فنی و اقتصادی، جلوگیری از طرح مطالعاتی بدون توجه به محتوا، جلوگیری از ایرادات و نواقص مطالعات اولیه طرح، تناقض بین طراح و مجری طرح، بررسی طرح با نیاز دستگاه اجرایی و بومی سازی، بررسی نوآوری طرح و کاهش هزینه، توجه به جامعه هدف، مطالعه مبتنی بر اطلاعات منطقی وضع موجود، مطالعه سلامت منابع انسانی، انجام مطالعات فنی و تخصصی توسط شرکتهای مشاور، برآورد دقیق بررسی سودو زیان،
	سلامت معیارها و استانداردهای فنی	تدوین دستورالعمل ها با توجه به شرایط محیطی، لزوم تدوین ضوابط، معیارها و شرح عملیاتی، تدوین معیارهای فنی توسط نهادهای بالادستی، لزوم هماهنگی بین معیارها و اسناد حقوقی و مالی، رعایت دستورالعمل های تخصصی و توجه به نیاز موجود، عدم مداخله ذینفعان در ارجاع کار به آزمایشگاه، تدوین دستورالعمل های فنی از مراجع مختلف معتبر، برآورد دقیق مبتنی بر نیاز پروژه در اسناد مالی پروژه، تدارک استانداردهای لازم متکی بر اصول علمی، تنظیم و حفظ روابط فنی بین واحدهای مختلف، استفاده از تجارب مؤسسات معتبر بین المللی، استاندارد نمودن اجزا و محصولات، برنامه ریزی متمرکز و جامع نگرا نه برای تهیه معیارها، فراهم ساختن زمینه ترویج استانداردها، پیش بینی ساز و کار کنترل برای الزام به رعایت معیارها، مدیریت بر تهیه طرح به شکل قانونی، به روز کردن اطلاعات فنی و علمی، تعیین ضوابط انتخاب و ارزشیابی در مورد افراد، دارا بودن تحصیلات تخصصی افراد، نداشتن ممنوعیت قانونی یا محکومیت، لغو صلاحیت، تنزل رتبه و محرومیت از ارجاع کار، تشخیص صلاحیت واحدهای خارجی، بوروکراسی غیر پیچیده، قوانین ضد فساد، تدوین و تنقیح قوانین، نظارت بر اجرای صحیح آن ها، رسیدگی به تخلفات اداری، شکایات در دیوان عدالت اداری، تأیید فرمول های محاسبه حق الزحمه یا تعرفه، تصویب نتایج خدمات تهیه طرح توسط دستگاه اجرایی
سلامت اجرای طرح	سلامت کیفیت پروژه	خدمات مدیریت و کنترل، خدمات و فعالیت های اجرایی، سلامت آماده سازی برای شروع بهره برداری، تأکید بر ملی بودن اجرای پروژه ها، حصول اطمینان از تأمین بودن اعتبارات مورد نیاز، تشخیص صلاحیت شده برای هر فعالیت، صلاحیت ارجاع توأم پروژه ها، انجام کنترل های کیفی کار و نیز کنترل پروژه، تهیه نقشه های اجرایی با رعایت فاصله زمانی منطقی، تهیه برنامه زمان بندی، رعایت اصول ایمنی و بهداشت محیط کار، بهبود کیفیت پروژه ها، کیفیت بالای خدمات مشاوره ای تهیه طرح، رقابت در جهت ارتقای کیفی و کاهش هزینه های اجرایی، اجرای طرح بنی بر توافق با سازمان مدیریت و برنامه، لزوم تبعیت کیفیت پروژه از کمیت پروژه، نظارت دقیق و موثر بر کیفیت مصالح مصرفی
	سلامت اجرای مناقصات و معاملات	سلامت قراردادهای و پیمانهای اجرای طرح، مستندسازی مطابق با ضوابط قانونی، رعایت قانون منع مداخلات کارمندان دولت، عدم استفاده از مناقصه محدود به جای مناقصه عمومی، عدم انجام معاملات انحصاری بدون احراز شرایط قانونی، شناسایی پیمانکاران با استفاده از ملاک های غیر واقعی، ارزیابی کیفی نامطلوب مناقصه گران، ارزیابی درست فنی و بازرگانی، برآورد دقیق پروژه ها، به ویژه در مبالغ ارزی، تأمین و تعیین منابع مالی پروژه قبل از برگزاری مناقصات، دانش و مهارت اعضای گروه مناقصات، توزیع قدرت بین ارکان مزایده و مناقصه، شفافیت در مناقصات و معاملات، تهیه اسناد مناقصه توسط مشاوران ذیصلاح، لزوم حضور نماینده بازرسی و حراست، اجرای مناقصات و معاملات از طریق سامانه ستاد، اعمال حساسیت در زمان صدور مجوز ترک تشریفات مناقصه
	سلامت تفویض اختیار	اعطای مسئولیت با نظارت دقیق، تعیین حیطه قدرت و مسئولیت کارکنان، جلوگیری از واگذاری وظیفه مدیریت به دستگاه های غیر مرتبط، در نظر گرفتن تجربه اجرای کار، اولویت ارجاع کار به واحدهای محلی در شرایط یکسان، عدم انجام خدمات مدیریت تهیه و خدمات تهیه طرح یکجا، سلامت ارجاع کار به واحدهای خدمات مدیریت تهیه طرح، سلامت قرارداد خدمات مدیریت تهیه طرح و خدمات مشاوره ای، سلامت ارجاع کار به واحدهای اجرای طرح، عدم انجام کار به صورت امانی توسط دستگاه های اجرایی، لزوم شناخت مدیر دستگاه اجرایی از نیروهای تحت امر، لزوم حذف امضای های طلایی، لزوم سلامت تفویض شونده، لزوم بررسی شرایط تفویض در صورت تغییرات جدید، دریافت اصل احکام تفویض اختیار توسط حسابرسان مستقل
	سلامت مشارکت عمومی	نظرسنجی و گردهمایی ها برای افزایش آگاهی عمومی، مشارکت مردمی و فعالیت سازمان های مردم نهاد، ظرفیت های مردمی در پیشگیری از فساد، جلب مشارکت مردم، لزوم مشارکت نظام مند و دارای چارچوب، مشارکت عمومی برای افراد ذیصلاح، مشارکت عمومی به جهت افزایش عوامل نظارتی، مشارکت عمومی جهت حذف لابی ها، مشارکت در بخش تأمین مالی

مضمون فراگیر	مضمون سازمان دهنده	مضمون های پایه
نظارت بر اجرای طرح	نظارت بر مواد و تجهیزات	نظارت بر مستقل بودن واحد اجرا از واحدهای تهیه و ساخت، نظارت نسبت به کنترل کیفیت مواد و تجهیزات، تعیین حداقل تسهیلات رفاهی برای کارکنان نظارت، کنترل و گزارش گیری از انجام آزمایشهای پیش راه اندازی، لزوم تعریف بارکدها در سامانه، لزوم استفاده از نرم افزارهای محاسبه گر، لزوم استفاده از هوش مصنوعی در پروژه، وجود کمیته مصالح، جلوگیری از بکارگیری مصالح نامرغوب، حضور مسئول کنترل پروژه های عمرانی، خرید مصالح و ماشین آلات از طریق دستگاه های اجرایی، نظارت بر فرایند خرید مصالح و ماشین آلات، نظارت بر شرایط استهلاك مصالح و ماشین آلات
	نظارت بر عوامل اقتصادی	نظارت بر حقوق و دستمزد، لزوم استاندارد سازی پرداخت ها، نقش گسترده دولت در اقتصاد، جلوگیری از کسب درآمدهای غیرقانونی، بررسی اقلام مالی و فرآیندها، هماهنگی میزان پرداختی با شرح شغل و وظایف، عدم واگذاری انحصارات دولتی، سلامت نرخ گذاری و نحوه پرداخت حق الزحمه قراردادهای، سلامت اصل انتخاب قیمت معقول در اجرای طرح، تعیین و دریافت میزان واقعی مالیات، دارا بودن امکانات سرمایه ای متناسب بر حسب نوع فعالیت، لزوم تجربه و دانش ناظران اقتصادی، لزوم استفاده از چند ناظر در پروژه های بزرگ، استفاده از مشاور ذیصلاح دوایر نظارت، لزوم پیش بینی برای افزایش قیمت ها، لزوم تخصیص زودهنگام
	شفافیت و پاسخگویی	شفافیت در شرایط قرارداد، تأثیر شفافیت در سایر سازمان ها، افزایش احتمال تخلفات در صورت عدم شفافیت، اطلاع رسانی مستقل و حرفه ای و افشای سوء استفاده ها، انعکاس عملکرد سازمان ها و دسترسی به اطلاعات، بهره گیری از شبکه های رایانه ای و فضای مجازی، حساب پس دهی و مسئولیت پذیری اداری، تقویت واحدهای رسیدگی به شکایات، شفافیت در امور حکومتی و اداری، شفافیت قوانین و مقررات، انتشار اطلاعات و نظارت بر فرآیندها، نقش سازمان های مردم نهاد و نظارت مدنی، نقش نهادهای مدنی در نظارت بر حکومت، لزوم شفافیت به معنای واقعی، پاسخگویی به عنوان وظیفه بخش عمومی، شفافیت کامل و جامع، شفافیت از طریق درگاه های الکترونیکی، تشدید توجه و نظارت افکار عمومی، پاسخگویی ابهامات، پاسخگویی چگونگی برگزاری مناقصات، انتشار عمومی و دسترسی عموم به نتایج فرآیندها
	نظارت فنی و تکنیکی	شناسایی گلوگاه های فساد و گزارش دهی، استفاده از فناوری های نوین برای پیشگیری از فساد، بهره گیری از نرم افزارهای شفاف سازی و سیستم های پروژه، بهینه سازی فرآیندهای اجرایی پروژه ها با استفاده از تکنولوژی، ارزشیابی طرح ها از جنبه های مختلف، تعیین زمان ارزشیابی با توجه به نوع کارها و پروژه ها، لزوم نظارت های منظم و دوره ای، نظارت بر مشخصات فنی طرح، شایستگی ناظر فنی پروژه
	نظارت حسابرسی	استفاده از سیستم های رایانه ای برای ردیابی اموال، کنترل حسابرسی اطلاعات و شناسایی تخلفات، ایجاد شناسنامه کاری در سیستم حسابداری، استفاده از استانداردهای حسابرسی روز دنیا، نظارت بر تنظیم صورت وضعیت و پرداخت ها، جلوگیری از فرارهای مالیاتی
ارزشیابی طرح های عمرانی	ارزشیابی اخلاقی	ارزشیابی رشد ارزش های اخلاقی، ارزشیابی تعالی اخلاقی، ارزشیابی ترویج ارزش های اخلاقی، ترویج آموزه های دینی، آموزش های اخلاقی و دینی، ترویج استانداردهای اخلاقی در میان متخصصان ساخت و ساز، توسعه فضایل انسانی، پذیرش ارزش ها و هنجارهای محوری سازمان، وضعیت اخلاقی طبقه حاکم، توسعه گفت و گو اخلاق و سلامت، رشد ابعاد اخلاقی، اولویت های پیشگیری و رشد ارزش ها، ارزشیابی مسئولیت پذیری و نظارت، ارزشیابی توسعه تربیت اخلاقی، معیارهای منطبق با سازمان برنامه و بودجه، لزوم سلامت طراحان طرح ها
	ارزشیابی منابع انسانی	ارزشیابی رفتارهای فردی و ناهنجاری ها، ارزشیابی تمایل کارکنان به رقابت سالم، خودکنترلی و اصلاح رفتار کارکنان، ارزشیابی بر اساس شایسته سالاری، ارزشیابی نیروهای کارآمد فنی، لزوم شایستگی منابع انسانی پروژه های عمرانی، ارزشیابی روانشناختی منابع انسانی درگیر پروژه، لزوم صدور گزید پیمانکاران و مشاوران، برخورد قاطع با تخلفات و مجازات
	ارزشیابی پایانی پروژه	مقایسه زمان تکمیل واقعی پروژه با برنامه زمان بندی اولیه، لزوم در نظر گرفتن گارانتی در طول پروژه، شناسایی تأخیرها و تحلیل علل آن ها، مقایسه هزینه های واقعی با بودجه تعیین شده، بررسی تحقق کامل تمامی اهداف و خروجی های تعریف شده، شناسایی انحرافات در محدوده پروژه و دلایل آن، ارزیابی حوادث و مسائل ایمنی، بررسی اجرای پروتکل های ایمنی و رعایت الزامات قانونی، میزان رضایت کارفرما، پیمانکاران، و سایر ذی نفعان، نظرسنجی و بازخوردگیری از کاربران نهایی، سنجش میزان دستیابی به اهداف کلان پروژه، ارزیابی بهره وری در استفاده از منابع، بررسی پیامدهای زیست محیطی پروژه، ارزیابی میزان رعایت مقررات زیست محیطی، شناسایی ریسک هایی که به درستی مدیریت نشده اند، بررسی کیفیت و کامل بودن مستندات پروژه در انتهای پروژه، ارزشیابی آزمایشگاه های پروژه، ارزیابی ماندگاری و طول عمر زیرساخت ها، تحلیل سازگاری پروژه با نیازهای آینده، لزوم ارزشیابی مستمر، نظارت در دوره تضمین پروژه، نظارت توسط سازمان مدیریت و برنامه ریزی

شکل ۱ مدل استخراج شده از داده های تحقیق را نشان می دهد.

شکل ۱. مدل پیشگیری از فساد در طرح های عمرانی را در سازمان های دولتی با تحلیل مضمون

نتیجه گیری

همانطور که یافته های تحقیق نشان داده است مدل پیشگیری از فساد در طرح های عمرانی را در سازمان های دولتی شامل ۴ مضمون فراگیر به نام های سلامت تهیه طرح، سلامت اجرای طرح، نظارت بر اجرای طرح و ارزشیابی طرح های عمرانی می باشد. همچنین ۱۴ مضمون سازمان دهنده به نام های سلامت مطالعات بنیادی و تحقیقاتی، سلامت معیارها و استانداردهای فنی، سلامت کیفیت پروژه، سلامت اجرای مناقصات و معاملات، سلامت تفویض اختیار، سلامت مشارکت عمومی، نظارت بر مواد و تجهیزات، نظارت بر عوامل اقتصادی، شفافیت و پاسخگویی، نظارت فنی و تکنیکی، نظارت حساسی، ارزشیابی اخلاقی، ارزشیابی منابع انسانی، ارزشیابی پایانی پروژه می باشد.

در تبیین مضمون سازنده سلامت مطالعات بنیادی و تحقیقات بیان می گردد که مطالعات بنیادی و تحقیقاتی، مطالعاتی است که نتایج حاصل از آنها منجر به تصمیم گیری کلی در مورد برنامه ها و شناخت طرح ها و مدیریت آن ها می شود یا دستاوردهای علمی نظیر معیارها و استانداردهای فنی یا اطلاعات پایه را نتیجه می دهد. درخصوص مضمون سازنده سلامت معیارها و استانداردهای فنی بیان می گردد که به زعم مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی مجموعه ای از مشخصات فنی، روشها، ضوابط و دستورالعملهایی که بر اساس اصول علمی و فنی موجود در کشور و جهان، با توجه به شرایط اقلیمی، زیست محیطی، اجتماعی و امکانات موجود برای پذیرش طرح از نظر فنی و اقتصادی، تضمین ایمنی، حفاظت اطلاعات و بهبود کیفیت طراحی، اجرا، نگهداری و بهره برداری طرح ها تهیه و تدوین می شوند.

در تبیین مضمون سازنده سلامت کیفیت پروژه به زعم مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی انعقاد پیمان یا قرارداد برای هر یک از فعالیت های اجرای طرح، به شرط حصول اطمینان از تأمین بودن اعتبارات مورد نیاز تا اتمام و تکمیل

کار و نیز تأمین سایر منابع از قبیل زمین، پروانه ساختمان، آب و برق صورت گردد. همچنین بالابردن کیفیت خدمات مشاوره‌ای تهیه طرح، از طریق ایجاد رقابت سازنده بین واحدهای تشخیص صلاحیت شده در هنگام ارجاع کار در موارد لازم و ممکن و ارزیابی جامع پیشنهادهای دریافتی از این واحدها در هیأت‌های تخصصی که اعضای آن توسط دستگاه اجرایی از میان اهل خبره تعیین می‌شوند، برای تهیه مناسبترین پیشنهاد، ضوابط انتخاب هیأت‌های تخصصی و روش بررسی و اخذ تصمیم در این هیأت‌ها در مورد کارهای غیر تیپ و همچنین در مورد آن دسته از کارهای تیپی که هر یک از ضوابط یا استانداردهای معین شده از سوی سازمان برنامه و بودجه مورد عمل قرار نگیرد، طبق آیین‌نامه است که بنا به پیشنهاد سازمان مزبور به تصویب هیأت‌وزیران می‌رسد. یافته‌های تحقیق در این بخش همسان با یافته‌های ایبکوزین^{۳۱} و همکاران (۲۰۲۲) است که در تحقیق خود کیفیت تحویل پروژه‌های عمومی را بررسی کرده است.

در تبیین مضمون سازنده سلامت اجرای مناقصات و معاملات به زعم مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی تعیین شرح خدمات، تأییدات، تکالیف، وظایف، تعهدات و اختیارات طرفین قرارداد یا پیمان به طور جامع و مانع و روشن و قابل انجام بر اساس رعایت حقوق طرفین به طور منطقی. بر اساس مطالعات و تحلیل‌های انجام‌شده در این حوزه، بیشترین میزان تخلفات، به‌ویژه در شرکت‌ها و مؤسسات پیمانکاری، به دلیل عدم رعایت کامل تشریفات قانونی مناقصات و آیین‌نامه‌های اجرایی مربوطه رخ می‌دهد. در تبیین مضمون سازنده سلامت تفویض اختیار بیان می‌گردد که مطابق مواد ۵۲ و ۵۳ قانون محاسبات عمومی، اختیار و مسئولیت تشخیص و انجام تعهد و حواله به عهده بالاترین مقام دستگاه اجرایی و مسئولیت تأمین اعتبار و تطبیق پرداخت با قوانین و مقررات به عهده ذی حساب می‌باشد؛ در این خصوص هرچند اختیار و مسئولیت‌های یاد شده قابل تفویض بوده لکن این اقدام، سلب مسئولیت از تفویض‌کننده نخواهد کرد. به زعم مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی سازماندهی متناسب واحدهای مدیریت بر تهیه طرح و جلوگیری از واگذاری وظیفه مدیریت بر تهیه طرح به دستگاه‌هایی که وظیفه اصلی آن‌ها انجام فعالیت‌های دیگری است و انتقال کارشناسان مربوط به واحدهایی که وظیفه مستقیم در این مورد دارند. یافته‌های تحقیق در این بخش همسان با یافته‌های پرتوی و همکاران (۱۴۰۳) و گلدانی و همکاران (۱۴۰۳) است که به ارتقای شفافیت و دسترسی به اطلاعات در اجرای پروژه‌ها اشاره کرده‌اند. همچنین همسان با یافته‌های قرمان نژاد (۱۴۰۲) است که شفافیت مالی در پروژه‌های شهرداری را بررسی کرده است.

در تبیین مضمون سازنده سلامت مشارکت عمومی بیان می‌گردد که مشارکت عمومی در پیشگیری از فساد در پروژه‌های عمرانی اهمیت زیادی دارد. یافته‌های تحقیق در این بخش همسان با یافته‌های رنجبر کبوترخانی و زرنندی (۱۴۰۳) و زرنندی و واعظی (۱۳۹۸) است که در تحقیق خود به این نتیجه رسیده‌اند که ارتقای ظرفیت‌های مردمی در مبارزه با فساد ضروری است، اما بوروکراسی اداری ایران تمایل کمی به مشارکت‌های مردمی دارد و فعالیت سازمان‌های مردم‌نهاد در این حوزه اندک است. همچنین همسان با یافته‌های جومونی^{۳۲} (۲۰۲۱) است که مشارکت عمومی در پروژه‌ها را ضروری می‌داند.

در تبیین مضمون سازنده نظارت بر مواد و تجهیزات گفته می‌شود که نظارت بر مواد و تجهیزات به فرآیند کنترل و بررسی دقیق تأمین، استفاده و نگهداری مواد اولیه و تجهیزات در طول پروژه‌های عمرانی اشاره دارد. این فرآیند شامل نظارت بر نحوه تأمین، توزیع و استفاده از مواد و تجهیزات به گونه‌ای است که از کیفیت، کمیت و زمان‌بندی مناسب

³¹Ebekozien

³² Giommoni

آن‌ها اطمینان حاصل شود. نظارت دقیق بر مواد و تجهیزات همچنین به پیشگیری از هدررفت منابع، افزایش بهره‌وری و جلوگیری از سوءاستفاده‌ها و فساد کمک می‌کند. در تبیین مضمون سازنده نظارت بر عوامل اقتصادی گفته می‌شود که نظارت در عوامل اقتصادی در پروژه های عمرانی در شرایط حاضر بر اساس استانداردها و ضوابط معاونت نظارت راهبردی ریاست جمهوری می‌باشد. بدین صورت که بر اساس ریزمره کار انجام شده، روکش های مالی بر اساس استانداردها و ضوابط تهیه و ناظر مقیم، دستگاه نظارت، نماینده کارفرما آن را صورت مجلس و مبنای پرداخت ها قرار میگیرد. در حین اجرای پروژه نیز نظارت بر عوامل اقتصادی از دو طریق صورت می گیرد که شامل نظارت بر تهیه صورت وضعیت ها و درج صحیح احجام و مقادیر انجام شده در پروژه در صورت وضعیت توسط عوامل نظارت فنی و دیگری نظارت بر نحوه پرداخت صورت وضعیت پیمانکار و کسر کسورات قانونی توسط عوامل مالی می باشد. یافته های تحقیق در این بخش همسان با یافته های پرتوی و همکاران (۱۴۰۳) و رفیعی (۱۴۰۳) و زرنندی و واعظی (۱۳۹۸) است که غیررقابتی بودن عوامل اقتصادی در پروژه ها اشاره کرده اند و به این نتیجه رسیده اند که عوامل اقتصادی در پروژه ها به شدت حائز اهمیت است.

در تبیین مضمون سازنده شفافیت و پاسخگویی بیان می گردد هرگونه عدم شفافیت و پاسخگویی می تواند زمینه ساز فساد و سوءاستفاده شود. یافته های تحقیق در این بخش همسان با یافته های خوش‌باش و دهقانی (۱۴۰۳) است که به این نتیجه رسیده اند که قراردادهای در مؤسسات پیمانکاری باید با شفافیت تنظیم شوند. همچنین به زعم مرکز پژوهش های مجلس شورای اسلامی سازماندهی متناسب واحدهای مدیریت بر تهیه طرح و جلوگیری از واگذاری وظیفه مدیریت بر تهیه طرح به دستگاههایی که وظیفه اصلی آن ها انجام فعالیت های دیگری است و انتقال کارشناسان مربوط به واحدهایی که وظیفه مستقیم در این مورد دارند.

در تبیین مضمون سازنده نظارت حسابرسی بیان می گردد که طراحی سیستم اموال جهت تسهیل فرآیند ردیابی و صحت اطلاعات، به همراه برنامه جامع پشتیبان تصمیم گیری و ایجاد پایگاه داده های پایه، نقش مؤثری در کاهش فساد مالی دارد. یافته های این بخش همسان با یافته های قرمان نژاد (۱۴۰۲) است که در تحقیق خود به این نتیجه رسیده اند که استفاده از ابزارها و روش های حسابرسی از شاخص های اصلی زیرساخت های لازم در اعمال نظارت مالی به شمار می روند. در تبیین مضمون سازنده ارزشیابی اخلاقی بیان می گردد که ارزشیابی اخلاقی به فرآیند ارزیابی و سنجش رفتارها، تصمیم ها و عملکرد افراد یا سازمان ها بر اساس اصول و استانداردهای اخلاقی گفته می شود. در این فرآیند، هدف اصلی این است که مشخص شود آیا اقدامات و رفتارهای افراد و سازمان ها با معیارهای اخلاقی، حقوقی و حرفه ای تطابق دارند یا خیر. ارزشیابی اخلاقی می تواند در سطح فردی، گروهی یا سازمانی انجام شود و نقش مهمی در ارتقای شفافیت، صداقت و مسئولیت پذیری در محیط های کاری و اجتماعی دارد. در پروژه های عمرانی، ارزشیابی اخلاقی به ویژه در فرآیندهایی مثل مدیریت منابع، روابط کاری، و قراردادهای اهمیت ویژه ای دارد. یافته های تحقیق در این بخش همسان با یافته های محمدی دوست (۱۳۹۸) و زرنندی و واعظی (۱۳۹۸) است که به ارزش های اخلاقی در پروژه ها اشاره کرده اند.

در تبیین مضمون سازنده ارزشیابی منابع انسانی بیان می گردد که ارزشیابی منابع انسانی به فرآیند سنجش و ارزیابی عملکرد، توانمندی ها، مهارت ها و ویژگی های کارکنان یک سازمان گفته می شود. هدف اصلی از ارزشیابی منابع انسانی، شناسایی نقاط قوت و ضعف هر فرد یا تیم در سازمان و سپس استفاده از این اطلاعات برای بهبود عملکرد کلی سازمان است. این ارزیابی می تواند در سطح فردی (ارزیابی عملکرد فردی کارکنان)، تیمی یا سازمانی انجام شود و معمولاً شامل بررسی های مداوم، بازخورد و سنجش هایی است که به منظور توسعه و بهبود کارایی منابع انسانی صورت

می‌گیرد. در تبیین مضمون سازنده ارزشیابی پایان پروژه بیان می‌گردد که ارزشیابی پایانی پروژه‌های عمرانی یکی از مراحل مهم در مدیریت پروژه است که با هدف بررسی عملکرد، کیفیت، اثربخشی، و تحقق اهداف تعیین شده در پروژه انجام می‌شود. این ارزشیابی به تعیین میزان موفقیت پروژه، انطباق با استانداردها و مقررات، و شناسایی نقاط ضعف و قوت کمک می‌کند. یافته‌های این بخش همسان با یافته‌های بهجت و جیحا^{۳۳} (۲۰۲۳) است که پروژه‌های عمرانی در هند را ارزیابی کرده‌اند.

برای پیشگیری از فساد در پروژه‌های عمرانی در سازمان‌های دولتی می‌توان از سازوکارهای متفاوتی استفاده کرد که برخی از آنها عبارت‌اند از: برگزاری جلسات تصمیم‌گیری در مورد پیمانکاران به صورت علنی، انتشار گزارشهای پیمانکاران و مجموعه‌های دولتی، انتشار احکام دادگاه‌ها در موارد کلیدی مؤثر در منافع جامعه، افشای هدایا و رشوه‌ها به کمک مردم بر اساس قانون افشاگری، انتشار عمومی قراردادهای فرآیندهای استخدام و نیازمندی‌ها و گزارش‌های مالی، ایجاد نظام‌های نظارتی و بازرسی منظم و قوی برای شناسایی تخلفات و سوءاستفاده‌های احتمالی، افزایش حقوق و مزایای کارکنان و تطابق آن با هزینه‌های معیشت، برنامه‌های آموزشی مستمر برای آگاهی‌بخشی به کارکنان درباره قوانین مبارزه با فساد و تقویت اخلاق حرفه‌ای، کاهش مداخله دولت در بخش‌های اقتصادی، تقویت نهادهای قضایی و بهبود نظام قضایی.

تعارض منافع

در انجام مطالعه حاضر، هیچگونه تضاد منافی وجود ندارد.

موازین اخلاقی

در انجام این پژوهش تمامی موازین و اصول اخلاقی رعایت گردیده است.

شفافیت داده‌ها

داده‌ها و مآخذ پژوهش حاضر در صورت درخواست از نویسنده مسئول و ضمن رعایت اصول کپی رایت ارسال خواهد شد.

حامی مالی

این پژوهش حامی مالی نداشته است.

References

- Adindu, C., Diugwu, I., Yusuf, S., & Musa, M. (2020). Issues of corruption in construction projects and infrastructure development in Nigeria: An empirical approach. *Supporting Inclusive Growth and Sustainable Development in Africa-Volume I: Sustainability in Infrastructure Development*, 191-200. DOI:[10.1007/978-3-030-41979-0_14](https://doi.org/10.1007/978-3-030-41979-0_14)
- Al-Bayati, A. J., & Alanazy, S. (2024). Construction Anticorruption Measures: A Literature Review. *Proceedings of International Structural Engineering and Construction*, 11, 1. DOI:[10.14455/ISEC.2024.11\(1\).CPM-08](https://doi.org/10.14455/ISEC.2024.11(1).CPM-08)
- Al-Faryan, M. A. S. (2024). Agency theory, corporate governance and corruption: an integrative literature review approach. *Cogent Social Sciences*, 10(1), 2337893. <https://doi.org/10.1080/23311886.2024.2337893>
- Attride-Stirling, J. (2001). Thematic networks: an analytic tool for qualitative research. *Qualitative research*, 1(3), 385-405. <https://doi.org/10.1177/146879410100100307>

³³Bhagat & Jha

- Bertalanffy, L. (1967). General theory of systems: Application to psychology. *Social Science Information*, 6(6), 125-136. <https://doi.org/10.1177/053901846700600609>
- Bhagat, G., & Jha, K. N. (2023). Corruption risks in public construction. *Journal of Legal Affairs and Dispute Resolution in Engineering and Construction*, 15(2), 04522062. <https://doi.org/10.1061/JLADAH.LADR-93>
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative research in psychology*, 3(2), 77-101. DOI: [10.1191/1478088706qp0630a](https://doi.org/10.1191/1478088706qp0630a).
- Canton, H. (2021). Organisation for economic co-operation and development—OECD. In *The Europa Directory of international organizations 2021* (pp. ۶۸۷-۶۷۷). Routledge.
- Ebekozien, A., Samsurijan, M. S., Amadi, G. C., Awo-Osagie, A. I., & Ikuabe, M. (2022). Moderating effect of anti-corruption agencies on the relationship between construction corruption forms and projects delivery. *International planning studies*, 27(4), 336-353. <https://doi.org/10.1080/13563475.2021.1985658>
- Ebenezer, O., Oyetunde-Joshua, F., Omotoso, O. D., & Shapi, M. (2023). Benzimidazole and its derivatives: Recent Advances (2020–2022). *Results in Chemistry*, 5, 100925. <https://doi.org/10.1016/j.rechem.2023.100925>
- Forghani Bajestani, M., Moeini Gharagozloo, M. M., & Li, S. (2024). Digital Technologies: Anti or Pro Corruption?. *Journal of Global Information Technology Management*, 27(3), 182-199. DOI: [10.1080/1097198X.2024.2372553](https://doi.org/10.1080/1097198X.2024.2372553)
- Goldani, S. M. R., Pour Ezzat, A. A., Amir Kabiri, A., & Rezaeian, A. (2024). Conceptualizing integrity for controlling the phenomenon of administrative corruption. *Public Management Perspective [In Persian]*. <https://doi.org/10.48308/jpap.2024.234232.1366>
- Islamic Consultative Assembly Research Center <https://rc.majlis.ir/fa/news/show/1788327>
- Khooshbash, A., & Dehghani, M. (2024). Investigating corruption bottlenecks in economic and contracting centers. *Motahar Auditing Studies*, 2 (2), 109-147 [In Persian]. <https://civilica.com/doc/2109517>
- Langnel, Z. (2025). Public Ethics and Integrity Infrastructure in Ghana: Imperatives for Combating Corruption. *International Journal of Public Administration*, 1-15. <https://doi.org/10.1080/01900692.2025.2478982>.
- Lino, A. F., de Azevedo, R. R., de Aquino, A. C. B., & Steccolini, I. (2021). Fighting or supporting corruption? The role of public sector audit organizations in Brazil. *Critical Perspectives on Accounting*, 102384. <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2021.102384>.
- Lucas, S. O. (2015). *Factors perceived to influence financing of Build-operate-transfer projects in Kenya: the Case of Rift Valley Railways consortium* (Doctoral dissertation, University of Nairobi). <http://hdl.handle.net/11295/92958>
- Masoumi, S. F., & Hekmati, M. (2024). Organizational transparency in preventing administrative-financial corruption (Case study: Hamadan Municipality). *New Research Approaches in Management and Accounting Journal*, 8 (28), 2383-2397 [In Persian]. <https://majournal.ir/index.php/ma/article/view/2657>
- Maulidi, A., Girindratama, M. W., Soeherman, B., & Andono, F. A. (2024). Organizational culture, power distance and corruption: The mediating role of religiosity. *The Indonesian Accounting Review*, 14(2), 203-221. DOI: [10.14414/tiar.v14i2.4795](https://doi.org/10.14414/tiar.v14i2.4795)
- Meckling, W. H., & Jensen, M. C. (1976). Theory of the Firm. *Managerial behavior, agency costs and ownership structure*, 3(4), 305-360. <https://doi.org/10.2307/3082428>
- Nordin, R. M., Ahnuar, E. M., Masrom, M. A. N., & Ali, N. A. (2023). Examining Corruption Issues In Malaysia Construction Industry: Partaker Perspectives. *PLANNING MALAYSIA*, 21. <https://doi.org/10.21837/pm.v21i26.1259>
- Oloruntoba, Kayode., Garba, Umar., Johnson, Dele, Matthew. (2024). 1. Corruption Menace in Building Construction Industry in Nigeria: Causes and Remedies. *Asian Journal of Advanced Research and Reports*. <https://doi.org/10.9734/ajarr/2024/v18i3617>.
- Owusu, E. K., Chan, A. P., & Shan, M. (2019). Causal factors of corruption in construction project management:

An overview. *Science and engineering ethics*, 25, 1-31. <https://doi.org/10.1007/s11948-017-0002-4>

Papadopoulos, T. (2023). *The Microeconomics of Corruption: Literature review and theoretical analysis* (Doctoral dissertation, DEPARTMENT OF ECONOMIC AND POLITICAL STUDIES SCHOOL OF ECONOMICS The Microeconomics of Corruption: Literature review and theoretical analysis by Theoklitos Papadopoulos (Student No ۶۱۶۰) Supervisor: Ass. Professor Konstantinos G. Papadopoulos A Master Thesis Submitted to the Department of Economics, Aristotle University of Thessaloniki). <https://doi.org/10.26262/heal.auth.ir.348482>

Partovi, A., Moradi, A., & Rafiei, A. (2024). Prioritizing the structural components of administrative corruption in contemporary Iran. *Strategic Studies Quarterly*, 27 (1), 87-108 [In Persian]. <https://doi.org/10.22034/srq.2024.267207.3631>

Rahaei, A. (2020). The role of development projects in the country's progress. *Asas Scientific-Research Quarterly*, 22 (59), 3-4 [In Persian]. https://www.isceiran.org/article_127898.html

Ranjbar Kabootarkhani, M., & Zarandi, S. (2024). Ranking strategies to combat administrative corruption in governmental institutions of the Islamic Republic of Iran. *Comparative Public Management*, 2 (2), 1-18 [In Persian]. doi.org/10.22098/cpa.2024.15398.1046

Sahharon, H., Bolong, J., & Omar, S. Z. (2023). Exploring the evolution of social cohesion: interdisciplinary theories and their impact. In *Forum Komunikasi* (Vol. ۱۸, No. ۲, pp. ۷۲-۵۸). Faculty of Communication and Media Studies (FCMS). <https://forumkomunikasi.uitm.edu.my/>

Shariati, S., Farhadi, A., Zandi, J., & Ayoubi, A. (2023). Main reasons for the occurrence of administrative corruption in municipalities. *New Research Approaches in Management and Accounting Journal*, 7 (27), 917-942. (in persian) <https://civilica.com/doc/1902450>.

Tawbehi, Sh. S., & Shafagh, Sh. (2017). The position of administrative corruption in Iranian governmental organizations (Case study: Alborz Province Tejarat Bank). *Scientific Conference on Management, Applied Economics, and Trade*. [In Persian]. <https://civilica.com/doc/680304>.

Zhai, Z., Shan, M., Darko, A., & Chan, A. P. (2021). Corruption in construction projects: Bibliometric analysis of global research. *Sustainability*, 13(8), 4400. <https://doi.org/10.3390/su13084400>